

DOI: 10.32347/2786-7269.2023.4.210-217

УДК 159.95

Осадча О.С.,

guang.ma.gu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9791-6124,

д.філос.н., професор Чорноморденко І.В.,

hnmurii@ukr.net, ORCID: 0000-0002-9204-6342,

Київський національний університет будівництва і архітектури

ВЗАЄМОДІЯ З МУЗИКОЮ В СУЧАСНОМУ СВІТІ: ІНТЕГРАЛЬНІ ПРАКТИКИ

Присвячено взаємодії людини та музики в сучасному світі. Інтегральна музична модель особистості – це новий підхід до вивчення впливу музики на людську свідомість. В даній роботі пропонується розглядати музику як інструмент самопізнання, який дозволяє людям краще зрозуміти себе, свої цінності та цілі. Модель особистості базується на ідеї про те, що людина є складною системою, яка складається з різних рівнів свідомості. Кожний рівень відповідає за певні функції та переживання. Наприклад, когнітивний рівень відповідає за раціональне мислення, рівень цінностей відповідає за емоції та почуття, а духовний рівень відповідає за вищі духовні досвіди. Музика може впливати на ці рівні свідомості, а також активувати їх. Наприклад, певні музичні твори можуть активувати когнітивний рівень, сприяючи творчому мисленню та вирішенню проблем. Інші музичні твори можуть активувати рівень цінностей, викликаючи емоційні та духовні переживання. Індивідуальні музичні колекції можуть допомогти людям краще зрозуміти себе, підвищити рівень свідомості та досягти духовного зростання – це показано у формі інтегральних практик, які людина може використовувати вже сьогодні.

Ключові слова. Сприйняття музики; вплив музики; філософія музики; інтегральний підхід

Постановка проблеми. Ми живемо в середовищі розмаїття інформації. Мережа Інтернет і ряд пов'язаних сервісів дарують нам необмежену кількість різноманітного контенту. Аналіз і обробка вихідних даних користувачів фактично зменшили їх пошукову активність, тепер потік розповсюдження музики базується переважно на рекомендаціях. Так сприйняття людини змістилось в сторону швидкого споживання інформації, на поверхневому рівні, де для отримання потрібних даних не витрачається багато зусиль і часу. Але в такій формі є ризик потрапити під вплив чужорідних програм, установок. Все ж людина з філософським світоглядом побачить в цьому свої переваги і недоліки.

Ми зосередимо увагу на дослідженні взаємодії людини і музики в сучасному світі.

Сучасна музика – не виключення, вона постійно еволюціонує, безперервно з'являються нові треки, жанри та форми їх прояву. Стало звичним явищем, коли музичні «твори» «створює» штучний інтелект. Штучний інтелект рекомендує, підбирає музику для слухача, а також допомагає у її «створенні». Існує безліч платформ, де ми можемо слухати все, що заманеться. Стає неможливим відрізнити, де межа особистого вибору, а де виникає програмування ззовні? Ці питання і далі звучатимуть гостро. І чи помічатиме це людина в майбутньому?

Якщо попередні покоління мали можливість осмислити те, що вони слухають, у зв'язку з невеликою кількістю музики для прослуховування. Для сучасної людини й наступних поколінь музика вже не здається такою цінністю, а інформаційний потік не дає зосередитись. Ось такою вже є наша сучасність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Уілбер К. американський письменник, філософ і духовний провідник є прихильником музики та вважає її потужним інструментом особистісного зростання та духовного пробудження, особливо, в форматі рейв культури: «Відверто кажучи, я вважаю, що рейв-культура здоровіша, аніж релігії, які пригнічують духовні змінені стани свідомості, що штовхає молодь рятуватись втечею в цю культуру» [12, с. 256]. Тормахова А, кандидат філософських наук, у своїх працях розкриває тему музичних практик на території сучасної України, зокрема в умовах війни, ми також розробляли цю проблему (в попередніх публікаціях), де сформували своєрідний каркас, на базі якого всебічно розглядали вплив музики на буття людини: з позиції слухача, автора, співавтора, виконавця/транслятора, тощо. Так сформувалась музична метаантропология (у суголоссі з метаантропологією Шелера М., Хамітова Н.), в якій розкривається вплив музики у «буденному, граничному й метаграничному вимірах буття людини» [7, с. 109]. Також ми розглядали цю тему з позиції інтегрального підходу (спираючись на базу інтегральної постметафізики Уілбера К.), де вищі рівні свідомості мають деталізацію, систему, від якої в перспективі людина зможе відштовхнутись у майбутньому для особистісної еволюції.

Формулювання мети та постановка завдання статті. Ми вважаємо, що сучасній людині, яка прагне до внутрішньої еволюції необхідно вчитись зберігати внутрішній стрижень, формувати музичний смак свідомо. Це потужний інструмент, нагода, можливість, практика, яка може допомагати людині користуватись перевагами сучасності, при цьому зберігаючи власну унікальність, бути вільною, творчою, реалізованою. Відносно цього ми бачимо завдання у формуванні новітньої філософії музики, де враховуються

міждисциплінарні зв'язки філософії, мистецтва, теорії музики, психології, тощо.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, взаємодія людини і музики може бути не тільки повсякденним звичним заняттям, але й інтегральною практикою самопізнання, особистісної еволюції. На базі інтегральної постметафізики (Уілбер К.) ми пропонуємо доступний інструмент, який актуальний сьогодні та, гадаємо, буде ще більш цікавим і потрібним в майбутньому.

Інтегральна музична модель особистості – це практика глибинного самоаналізу, яка поєднує і гармонізує прояви раціонального та ірраціонального. Вона здатна дати людині розуміння власної філософії, можливість творчо підходити до сприйняття світу і створення себе. Це формування індивідуальної музичної колекції, створення якої актуалізує особистість, її прослуховування може надавати не лише необхідні корекції в настрій, але й стани.

І якщо сама інформація про рівні свідомості і читання тексту безумовно можуть дати багато людині, то за допомогою музичних засобів чисто раціональне сприйняття поширюється далі, на рівень відчуттів. Таким чином людина «входить в контакт» з собою, отримуючи душевний і духовний досвід, не тільки когнітивно, але переживаючи його всім єством. Німецький психолог, дослідник, Гігеріх В., вважав, що «Натомість існує декілька реальностей, кожна з яких суб'єктивно переживається індивідом. Ці реальності не керуються універсальними законами чи принципами, а радше власною психікою індивіда» [10, с. 11] - з цієї позиції ми фокусуємося на тому, як сприймається музика людиною. Ми оглядово пройдемо по кожному з рівнів, які ми іменуємо як фундаментальні лінії/рівні сприйняття музики (ФЛС), розкриваючи кожную з них через відповіді на питання та підбираючи відповідні музичні твори.

Когнітивна лінія/рівень відповідає за внутрішню констатацію сприйняття музики, коли дається відповідь на питання «Ви сприймаєте музику?», «Яким чином вона сприймається?», «Які музичні твори активують мою розумову/інтелектуальну активність?».

Лінія Самості (Его) стосується питань «Хто сприймає музику?», «Яка музика може мене зобразити?». І для укріплення своєї унікальності людина може вмикати треки, які відповідають саме її лінії.

Лінія цінностей відповідає на питання «Яка музика відповідає життєвим принципам/потребам чи їх зображає?». Людина може обирати треки за різними критеріями, це може бути саме змістове повідомлення актора/виконавця, чи його особистості, які резонують з цінностями слухача.

Лінія моралі концентрує увагу на досягненні особистої моралі, музичні твори відповідають на питання «Яка музика резонує з моїми моральними

принципами? І навпаки?». Так через музику можна формувати, конструювати етичні сторони свого буття.

Міжособистісна лінія відповідає за комунікативну сторону буття, можливість обміну музикою, здатності слухати і прислухатись, входити у співтворчі процеси.

Духовна лінія заповнюється музикою, яка приносить різного роду духовні переживання, спрямовує людину до трансцендування, надихає і підносить. Маючи в арсеналі такі твори, можна зміщати фокус уваги з повсякденності в сторону розширення свідомості й відкриття нових вимірів буття.

Також до переліку ФЛС входять лінії потреб, кінестетична, емоційна, естетична, про що вже сказано досить багато й не потребує особливого пояснення, оскільки за такими критеріями людина переважно й обирає музику.

Інтегральна музична модель особистості розкриває досягнення різних рівнів свідомості людини, деталізація їх програм сприяє зосередженню на них для подальшої еволюції, розширення свідомості, поєднання чуттєвого й раціонального.

Уілбер К. вважає, що «свідомість є континуумом, який можна розділити на різні рівні» [12, с. 288]. Кожний рівень свідомості характеризується різними характеристиками, такими як тип мислення, спосіб сприйняття світу та емоції.

Уілбер позначає різні рівні свідомості кольорами, щоб зробити теорію більш зрозумілою. Кожний колір символізує певний рівень. Наприклад, червоний колір символізує нижчі рівні свідомості, такі як інстинктивна природа, а фіолетовий колір символізує вищі, такі як трансцендентні стани. Використання кольорів допомагає показати, що свідомість є континуумом, а не набором дискретних станів. Це також допомагає показати, що різні рівні свідомості пов'язані між собою, і що вищі рівні включають нижчі. Важливо зазначити, що «це лише один із можливих способів класифікації рівнів свідомості. Існують інші теорії, які дають інші класифікації» [12, с. 288]. Ми свідомо обираємо і сприймаємо класифікацію Уілбера, тому що вона найбільш, із усіх нам відомих класифікацій, корелюється із нашим уявленням щодо цього. Тепер перейдемо до цих рівнів і поглянемо, які їх можна застосувати у нашому дослідженні.

Пурпуровий (магіко-анімічний) – містить у собі програму активації базового магічного мислення внаслідок слухання музичних творів, що дає можливість безумовно переживати різні стани без раціональної констатації, як кажуть: «те що зачіпає нашу душу».

Червоний (егоцентричний) – рівень стосується Его (ФЛС самості), відповідаючи на питання «хто я є?» людина підбирає музику, яка влучно відповідає на це питання, це може бути текст пісні, звучання, жанр.

Буриштиновий (міфічний, етноцентричний) – на цьому рівні людина відчуває свою приналежність до групи, колективу, нації. Цьому рівню можуть відповідати гімни, народна/етнічна музика. Таким чином людина через музику може відчувати внутрішні зони, де починається її «розширення» від окремого індивіда до частини суспільства, це ресурсний стан який може давати енергію з одного боку, але може бути причиною і втрати внутрішнього стрижня, з іншого.

Оранжевий (раціональний) – цей рівень сучасна людина досить гарно опанувала, та все ж підібрана музика для зосередження, активації когнітивних здібностей завжди актуальна для неї.

Зелений (плюралістичний, мультикультурний) рівень через музику може дати осягнення, прийняття різноманітності проявів дійсності. Це шлях опановування різних жанрів, уміння їх застосовувати відносно запиту. Деяка музика може медитативним чином відкрити ці відчуття.

Бірюзовий (глобальний розум) – цей рівень містить у собі твори, які дають відчуття «Я в мережах, колективному розумі, ноосфері». Такі особливі переживання людина може отримати, яка прожила, осмислила та прийняла попередні рівні. Підбір музики для таких рівнів не завжди простий, але навіть пошукова діяльність і питання з приводу цього дадуть свій ефект.

На рівні *індиго (парарозум)* – знаходиться музика, яка дає відчуття «Я у Всесвіті», чистої єдності, вона активує медитативні стани внутрішнього спокою, відсутності думок, при чому це не означає, що людина втрачає свої розумові здібності. Це музика, яка змінює частоту, де доступні духовні високі переживання, з яких людина бере натхнення, сили. Сучасній людині це особливо необхідно, щоб мати можливості, ресурси і прагнення проявлятися як особистість. На разі це допомагає людині позбутися стресу чи вийти з дистресу.

Фіолетовий (метарозум, надрозум) – музика на цьому рівні дає інсайти, позицію «Всесвіт в мені», активуючи єдність іманентного та трансцендентного буття.

Але інтегральні практики не обмежуються лише такою методологією, це один з варіантів, який на нашу думку, відповідає запитам людини сучасності і майбутнього. Це лише один з прикладів, та й не кожний захоче так детально досліджувати себе.

Ще одним варіантом інтегральної практики є активація і зцілення пам'яті за допомогою музики. Наприклад, Коен Д., американський дослідник хвороби Альцгеймера, відкрив метод як тим, хто має цей діагноз, по-новому знайти себе. «Для того, щоб відчувати і реагувати на музику, не потрібно бути музичною людиною, а тим більше професійним музикантом, стверджує Коен. Музика будить давно забуті почуття і допомагає згадати минуле — пацієнтам із

хворобою Альцгеймера зробити це особливо важко. Тому для них музика — не розкіш, а необхідність, яка може бути сильнішою за багато ліків у боротьбі за повернення до самого себе і до людей навколо, навіть якщо і на короткий проміжок часу» [1, с. 1]. Безперечно цей підхід стосується не лише хворих, здорові люди також можуть зцілювати свої психологічні травми через включення музики зі свого минулого, оцінювати, аналізувати й розуміти зміни, які з ними відбулись, усвідомлювати та інтегрувати.

Висновки та перспективи розвитку напряму дослідження. Сам процес створення інтегральної музичної моделі особистості вже дає людині можливість відчувати свою індивідуальність. За допомогою цього інструменту людина набуває творчої свідомості, можливості вибору не тільки в прослуховуванні музики, але й в інших життєвих ситуаціях. Багатство музичного контенту тепер стає джерелом безмежних можливостей для самокорекції, моделювання, відкриття нового власного Я. Розмаїття треків, жанрів, форм дає людині унікальну можливість обрати щось своє (сама ж людина унікальна) і повною мірою використати цю власну унікальну можливість.

Література:

1. Денисенко А. Музика, лікуй: як музикотерапія повертає до життя [Електронний ресурс] / Анастасія Денисенко // Monkey Music Blog. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://blog.monkeymusic.ua/ua/muzika-likuj-jak-muzikoterapija-povertaie-do-zhittja/>.
2. Малашевська І.В. ВПЛИВ МУЗИКИ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ / І. В. Малашевська, М. М. Лазука. // Збірник наукових праць "Педагогічні науки". – 2021. – С. 44–49.
3. Осадча О.С. Вплив музики на світогляд і буття людини: філософсько-антропологічний аналіз / Олена Сергіївна Осадча, Іван Васильович Чорноморденко // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія. – 2020. – № 2 (32). – С. 101–106.
4. Осадча О.С. Музика в бутті людини: інтегральний підхід / О.С. Осадча, І.В. Чорноморденко - Multiversum. Philosophical almanac, 2021. - № 2 (174). – с. 35–46.
5. Тормахова А.М. Глобалізація та транскультурація у музичній культурі XX - XXI ст. / Анастасія Миколаївна Тормахова. // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2018. – №2. – С. 134–138.
6. Тормахова А. МИСТЕЦЬКІ ПРАКТИКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР / Анастасія Тормахова // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку / Анастасія Тормахова. – Рівне, 2022. – С. 70–75.
7. Хамітов Н.В. Філософія: Буття. Людина. Світ. від метафізики до метаантропології. / Н.В.Хамітов. – Київ : КНТ, 2017. – 268 с.
8. Чорноморденко І.В. Методологія в системі наукових і позанаукових знань / Іван Васильович Чорноморденко. // Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія. – 2015. – С. 37–41.
9. Чорноморденко І.В. Проблема існування знання за межами науки: Монографія / Іван Васильович Чорноморденко – К.: КНУБА, 2005. – 306 с.

10. Giegerih W. Psychology as Anti-Philosophy: C.G. Jung / Wolfgang Giegerih // Spring 77 PHILOSOPHY AND PSYCHOLOGY A Journal of Archetype AND Culture / Wolfgang Giegerih. – New Orleans, Louisiana: SPRING JOURNAL, 2007.
11. Thompson D. Hit Makers: The Science of Popularity in an Age of Distraction / Derek Thompson. – London: Penguin Press, 2017. – 352 p.
12. Wilber K. INTEGRAL SPIRITUALITY A startling new role for religion in the modern and postmodern world / Ken Wilber. – Boston & London: Integral Books, 2011. – 336 p.

graduate student of the Department of Philosophy **Osadcha Olena**,
 Doctor of Philosophy, Professor **Chornomordenko Ivan.**,
 Head of the Department of Philosophy,
 Kyiv National University of Construction and Architecture

INTERACTION WITH MUSIC IN THE MODERN WORLD: INTEGRAL PRACTICES

The article is devoted to the interaction between humans and music in the modern world. The Integral Musical Personality Model is a new approach to the study of the impact of music on human consciousness. In this work, it is proposed to consider music as a tool for self-knowledge, which allows people to better understand themselves, their values, and goals. The personality model is based on the idea that a person is a complex system consisting of different levels of consciousness. Each level is responsible for certain functions and experiences. For example, the cognitive level is responsible for thinking and rational thinking, the value level is responsible for emotions and feelings, and the spiritual level is responsible for higher spiritual experiences. Music can influence these levels of consciousness and activate them. For example, certain musical pieces can activate the cognitive level, promoting creative thinking and problem-solving. Other musical pieces can activate the value level, causing emotional and spiritual experiences. Individual musical collections can help people to better understand themselves, raise their level of consciousness and achieve spiritual growth - this is shown in the form of integral practices that a person can use today. This practice is based on the work of Ken Wilber, who developed a theory of integral consciousness. It has been applied to a variety of settings, including education, therapy, and personal development. It has the potential to be a valuable tool for understanding and using music in our lives.

Key words: Perception of music; influence of music; philosophy of music; integral approach

REFERENCES

1. Denysenko A. Muzyka, likui: yak muzykoterapiia povertaie do zhyttia [Elektronnyi resurs] / Anastasiia Denysenko // Monkey Music Blog. – 2023. –

Rezhym dostupu do resursu: <https://blog.monkeymusic.ua/ua/muzika-likuj-jak-muzikoterapija-povertaie-do-zhittja/>. {in Ukrainian}

2. Malashevskaja I.V. VPLYV MUZYKY NA FORMUVANNIA OSOBYSTOSTI MOLODOHO POKOLINNA / I. V. Malashevskaja, M. M. Lazuka. // Zbirnyk naukovykh prats "Pedagogichni nauky". – 2021. – S. 44–49. {in Ukrainian}

3. Osadcha O.S. Vplyv muzyky na svitohliad i buttia liudyny: filosofsko-antropologichniy analiz / Olena Serhiivna Osadcha, Ivan Vasylovych Chornomordenko // Visnyk Natsionalnoho aviatorskoho universytetu. Seriya: Filosofiia. Kulturologiia. – 2020. – № 2 (32). – S. 101–106. {in Ukrainian}

4. Osadcha O.S. Muzyka v butti liudyny: intehralnyi pidkhid / O.S. Osadcha, I.V. Chornomordenko - Multiversum. Philosophical almanac, 2021. - № 2 (174). – s. 35–46. {in Ukrainian}

5. Tormakhova A.M. Hlobalizatsiia ta transkulturacyiia u muzychnii kulturi KhKh -KhKhI st. / Anastasiia Mykolaivna Tormakhova. // Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv. – 2018. – №2. – S. 134–138. {in Ukrainian}

6. Tormakhova A. MYSTETSKI PRAKTYKY PID CHAS VIINY: UKRAINSKYI VYMIR / Anastasiia Tormakhova // Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku / Anastasiia Tormakhova. – Rivne, 2022. – S. 70–75. {in Ukrainian}

7. Khamitov N.V. Filosofiia: Buttia. Liudyna. Svit. vid metafizyky do metaantropologii. / N.V.Khamitov. – Kyiv : KNT, 2017. – 268 s. {in Ukrainian}

8. Chornomordenko I.V. Metodologiia v systemi naukovykh i pozanaukovykh znan / Ivan Vasylovych Chornomordenko. // Visnyk Natsionalnoho aviatorskoho universytetu. Filosofiia. Kulturologiia. – 2015. – S. 37–41. {in Ukrainian}

9. Chornomordenko I.V. Problema isnuvannia znannia za mezhamy nauky: Monohrafiia / Ivan Vasylovych Chornomordenko – K.: KNUBA, 2005. – 306 s. {in Ukrainian}

10. Giegerih W. Psychology as Anti-Philosophy: C.G. Jung / Wolfgang Giegerih // Spring 77 PHILOSOPHY AND PSYCHOLOGY A Journal of Archetype AND Culture / Wolfgang Giegerih. – New Orleans, Louisiana: SPRING JOURNAL, 2007. {in English}

11. Thompson D. Hit Makers: The Science of Popularity in an Age of Distraction / Derek Thompson. – London: Penguin Press, 2017. – 352 p. {in English}

12. Wilber K. INTEGRAL SPIRITUALITY A startling new role for religion in the modern and postmodern world / Ken Wilber. – Boston & London: Integral Books, 2011. – 336 p. {in English}